

Мій педагогічний досвід

Сучасний заклад позашкільної освіти потребує нових підходів до формування теоретичних знань у молодших школярів. В умовах сьогодення потрібно формувати в дітей цілісність свідомості, структури мислення, що обумовлюють здатність до сприйняття сучасних наукових ідей та підходів до пояснення дійсності, формування системи знань про природу, вмінь і навичок природодослідника. Тому одним з важливих напрямів національної системи виховання є формування екологічної культури, гармонійних відносин людини з природою, бо не можна відокремити наше життя від навколишнього середовища. Проблема бережливого ставлення до природи, охорони навколишнього середовища, поліпшення екологічної ситуації є досить актуальною в наш час. Необхідно якомога швидше виховати покоління людей з новим екологічним мисленням, які б свято берегли землю, ліс, воду, дбайливо ставились до природи.

Керуючись законом України “Про позашкільну освіту”, “Положенням про позашкільний навчальний заклад” та Статутом дитячо-юнацького центру, вважаю, що головним у роботі керівника гуртка є всебічний розвиток творчої особистості, формування педагогічного досвіду, на основі власних уподобань, урахування природних нахилів і задатків вихованців, підготовка, організація та проведення занять на доступному науково-методичному рівні з використанням нестандартних, інноваційних форм. Постійно працюю над проблемою **“Гуманізація навчально – виховної роботи в умовах діяльності позашкільного закладу”**.

У своїй роботі використовую модефікаційно-інноваційний потенціал відомих методик, ідей навчально-виховної роботи.

Важливу роль у справі виховання любові до природи та бережливого ставлення до неї відіграє організація навчально-пізнавальної діяльності вихованців, реалізація ідей охорони природи, що здійснюються шляхом проведення занять, масових заходів, екскурсій в природу, екологічних свят, турнірів, вікторин, організація практичної діяльності та інше.

Тому для формування екологічної культури у своїх вихованців під час освітнього процесу намагаюсь:

- залучати дітей до різноманітних творчих завдань екологічного змісту;
- використовувати особистий приклад до вирішення екологічних проблем;
- заохочувати висловлювання дітьми оригінальних ідей;
- досягти тісного взаємозв'язку з природою;
- створити ситуацію вибору та успіху;
- організувати освітній процес з метою розвитку допитливості дітей;
- застосовувати інтеграцію природничих знань на заняттях та різних заходах.

З метою формування екологічної культури як цілісного процесу передбачено вивчення тем, що продукуються на заняттях різних типів:

- заняття-гра;
- заняття-спостереження;
- заняття-мандрівка;
- заняття-милування;
- заняття-казка;
- заняття дослідження;
- інтегровані заняття;
- підсумкові заняття;
- заняття-тренінги;
- заняття-зустрічі.
- бінарні заняття;
- заняття екскурсія та ін.

Багаторічний досвід роботи дає можливість зробити висновок, що найефективнішими для вихованців молодшого та середнього шкільного віку є заняття із застосуванням словотворчої та дослідницької роботи. Особливим інтересом у гуртківців користуються: заняття-мандрівки, заняття-ігри, заняття-милування, заняття-дослідження, заняття на видових точках екологічної стежини на яких вихованці разом із знаннями отримують позитивне емоційне задоволення від спілкування з природою.

Щоб досягти результативності у роботі практикую чергування занять різних типів. Велике значення надаю застосуванню візуальних, технічних засобів навчання та використанню роздаткового матеріалу.

Для кращого засвоєння вихованцями нового матеріалу, закріплення набутих знань, вмінь та навичок використовую різноманітні види та прийоми навчання:

тренінги, репортажі, інтерв'ю, тестування, створення проблемних ситуацій, моніторинг, кросворди, гра “Злови помилку”, та ін.

Запорукою успішного екологічного виховання дітей молодшого шкільного віку є використання різноманітних ефективних форм і методів навчання. Такими, зокрема, є метеорологічні та фенологічні спостереження. Вони дають змогу сформуванню в гуртківців уявлення про об'єкти та явища природи, вивчити їх причини, взаємозв'язки. Метеорологічні та фенологічні спостереження розпочинаємо з перших днів навчання і проводимо регулярно протягом усього року.

Під час проведення занять використовую такі методи:

- пояснювально-ілюстративний (бесіди, пояснення, розповіді);
- репродуктивні завдання екологічного змісту, спостереження за сезонними змінами в природі, опорні схеми, варіативні завдання;
- частково-пошукові: загадки, ребуси, кросворди, вікторини, цікаві вправи, фенологічні спостереження, опорні схеми;
- дослідницькі: спостереження за сезонними змінами в природі, перевірка народних прикмет про взаємозв'язки в природі шляхом спостережень, проблемні завдання.

Споглядання краси природи – це момент безкорисливого милування, отримання естетичної насолоди. У дітей зароджується почуття відповідальності за те, щоб естетичне явище було збережене, приносило радість почуття.

Тому раз на місяць проводжу *заняття - милування* природою, які передбачають високий тонус переживання її краси. Пов'язую їх з своєрідним станом природи, як от: листопад, перший сніг, ожеледиця, іній, відлига, льодохід, перші струмочки, повінь, райдуга тощо.

При тривалості занять враховую вікові можливості дитячого сприйняття. Підготовку до таких занять розбиваю на три етапи. Спочатку визначаю *об'єкти милування* й осмислення естетичної виразності. Потім добираю запитання *оцінного характеру*, продумую *творчі завдання*, розшукую відповідний художній матеріал для активізації емоційно-образної уяви дітей (вірші, казки, загадки, пісні).

Об'єктами милування можуть бути і ознаки рідної природи. Наприклад, рослини, що набули символічного значення у світовідчутті українців і оспівані у народній художній творчості (калина, верба, тополя, дуб, барвінок, рута тощо). Це наблизить дітей до розуміння естетичної своєрідності українського краєвиду, зміцнить зв'язок з рідним краєм.

Під час проведення таких занять звертаю увагу на *активізацію* аналізаторів чуття у дітей. У цьому допомагають цікаві завдання *оцінно-творчого* характеру (музичні імпровізації, словотворчість, робота з природним матеріалом, а також форми емоційного пізнання навколишнього світу: ігри, конкурси, праця у природі тощо).

Особливе значення у формуванні гуманного ставлення до природи має *приклад педагога*. Інтерес керівника гуртка, його щире емоційне захоплення красою природи, дбайливе ставлення до її об'єктів передаються вихованцям.

Тому завжди оцінюю факти безглузлого руйнування об'єктів природи, порушення їх краси, гармонії. Не завжди такі дії викликають обурення, осуд. Тому втручання педагога необхідне.

Такий підхід через оцінювання драматичності факторів знищення живої природи через особисте позитивно-емоційне ставлення, а також через приклад дієвої турботи про збереження цілісності природи розвиває гуманні почуття у дітей.

Практично під час вивчення будь-якої теми намагаюся поглибити природничі знання гуртківців, прищеплюючи їм елементи екологічної культури.

Цінними в розвитку екологічної культури вважаю маршрути *екологічних стежок* на яких закладаються комплексні програми розвитку особистості.

Адже, крім реалізації освітньої програми разом з природоохоронними напрямками включаються народно-господарські, фольклорно-патріотичні, що мають

виховне навантаження. Маршрут екологічної стежки передбачає такі аспекти: ознайомлення, спостереження, оволодіння ситуацією. Вихованці беруть участь у дослідженні, охороні природи. Щороку навесні діти із задоволенням відвідують маршрути екологічних стежок.

Для виховання допитливості, спостережливості і для розумового розвитку використовую у роботі *народні прикмети*. Є дуже багато народних прикмет, пов'язаних з передбаченням погоди. Прикмети вчать народної мудрості, викликають бажання запам'ятати, порівнювати, співставляти, допомагають робити висновки і правильно розуміти природні закономірності.

Перебуваючи на свіжому повітрі, дітям подобаються *ігри-змагання* «Хто більше помітить красивого в природі, «Хто більше помітить живих об'єктів» та ін.

Захоплюючими є ігрові завдання, які стимулюють обмін знаннями, враженнями, думками, оцінками, судженнями. Наприклад: «На що схожі хмари?», «Який танок у сніжинок?».

Зарекомендували себе ефективні форми художньо-трудової діяльності такі, як виготовлення та прикрашання годівничок. Вивісивши годівнички, спостерігаємо, чи оселилися там мешканці.

Перспективним для розвитку здатності ототожнювати себе об'єктами живої природи є *ігри-драматизації*. Виконуючи роль різних істот, учні наближаються до їх способу життя, відчують симпатію до створених ними образів і переносяться на справжніх представників світу тварин.

При проведенні годин спілкування організовую змагання «знайок». Це можуть бути конкурси, вікторини з теми: «Хто краще знає рослини лісу?» (садові рослини, кімнатні квіти, хто може розпізнати дерево за його листям, плодами).

Захоплюють дітей ігри-вікторини «Що в лісі росте?», «Хто в лісі живе?», «лісові орієнтири».

Пізнавально-виховний ефект відіграють *сюжетно-рольові ігри*. Ігри в робінзонів, лісових жителів, мандрівників дають можливість прийти до власного вибору взірця, поведінки, найближчого до інтересів, почуттів, переконань.

Хочу відмітити позитивну роль екологічних *імітаційних ігор*.

Кабінет, в якому проходять заняття гуртка обладнаний як зал “Охорони природи”. У ньому розміщено інформаційні стенди, куток живої природи (тераріуми для утримання морських свинок, сірійських хом'яків, акваріумів для болотяної черепахи і тепловодних риб та міні-дослідницька ділянка). Добре обладнаний куток живої природи завжди привертає увагу гуртківців, котрі проводять у ньому досліди, спостереження та догляд за рослинами й тваринами.

Кабінет являється базою не тільки для заняття гуртка, але й для проведення практичних семінарів педагогів-організаторів ЗЗСО з питань екологічного виховання школярів та конкурсу «Юний дослідник».

З метою розширення та популяризації екологічних знань серед дітей різного шкільного віку, батьків, громадськості, вироблення активної життєвої позиції та ціннісних переконань, мною було створено екологічний клуб “Лотос”, який працює на базі дитячо-юнацького центру.

У клубі працюють 16 членів, що є оптимальною нормою для успішної реалізації поставлених завдань. Керує роботою Рада клубу, в яку входять 5 активістів. Структурою передбачено 4 відділи:

- організаційний;
- інформаційний;
- дослідницький;
- туристсько-краєзнавчий.

Вони органічно співпрацюють не тільки у рамках клубу, а також і з іншими об'єднаннями установи. В результаті цього урізноманітнюється, розширюється та активізується аудиторія учасників та глядачів масових заходів.

Ми успішно працюємо у таких напрямках:

- організація і проведення природоохоронних відновних та інших заходів;
- еколого-пропагандистська діяльність;
- озеленення території;
- проведення екологічних екскурсій;

- організація та проведення екологічних конкурсів і вікторин, конференцій, семінарів-тренінгів тощо.

Клуб є центром екологічної, виховної роботи в районі та тісно співпрацює з учителями початкових класів, біології, педагогами-організаторами та заступниками виховної роботи ЗЗСО Кельменецької ТГ.

Використовую можливості співпраці з туристсько – краєзнавчим клубом “СПАРТ” з питань вивчення радіаційного фону під час походів по рідному краю та сплаву-табору по річці Дністер.

Велике значення у організації результативної роботи надаю співпраці з батьками вихованців. Практикую спільні домашні завдання для дітей та батьків у вигляді відповідей на питання анкет, тестів, вирішення логічних задач, зображення колективних малюнків та ін. Анкетування батьків показало, що гурткові заняття допомагають виховувати у дітей бережливе ставлення до природи, дотримання екологічних вимог у побуті та вироблення бажань долати шкідливі звички.

Екологічне виховання дітей нерозривно пов'язане з природоохоронним вихованням, є його основою і доповненням. Своїх гуртківців переконую в тому, що, по-перше, в природі все знаходиться в тісному взаємозв'язку та взаємозалежності і, по-друге, берегти природу рідного краю треба всім, завжди, скрізь іти гуманістичним кроком від знань про природу та дбайливого ставлення до неї.